

විධායක සාරාංශය හා නිර්දේශ

වාර්තාවේ අරමුණ හා ප්‍රවේශය: "ආපදා කළමනාකරණය, ප්‍රතිපත්ති හා භාවිතය" යන කරුණ මාස තුනක කාලයක් තුළ "ඔක්ස්ෆෑම් ඇමෙරිකා" (Oxfam America)' ආයතනයේ සහයෝගය හා මූල්‍ය ආධාර ඇතිව සමාලෝචනයට භාජනය කරන ලද්දේ ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනය විසිනි. රජයට, රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට සහ අනෙකුත් පාර්ශවකරුවන්ට ආපදා කළමනාකරණය වැඩිදියුණු කරගැනීමට සහාය වීම මෙහි අපේක්ෂාවයි. ජාතික ආපදා පිළිබඳව පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කාරක සභාව තම නිර්දේශයන් ඉදිරිපත්කොට අවුරුද්දක් ගතවී තිබෙන වකවානුවක එකී නිර්දේශ ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කොට තිබේදැයි සමාලෝචනය කිරීම කාලෝචිත බව පෙනීයයි. මෙම වාර්තාවට පදනම්ව ඇත්තේ නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ලේඛන පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක්, රජයේ පාර්ශවකරුවන් සමග සම්මුඛ සාකච්ඡා, සිවිල් සමාජය හා පෞද්ගලික අංශය, රත්නපුරය, හම්බන්තොට, හා අම්පාර යන ප්‍රදේශයන් හි සිදුකෙරෙනු දෛනු වාරිකා, 2006 සැප්තැම්බර් මස 25 දින හම්බන්තොට දී පවත්වන ලද වැඩමුළුවක් සහ 2006 සැප්තැම්බර් මස 28 දින 90 දෙනෙකුට වැඩි සහභාගිත්වයකින් යුක්තව කොළඹදී පවත්වන ලද ජාතික වැඩමුළුවකි.

ආපදා කළමනාකරණය: පුස්ථා සහ අභියෝග: 2004 දී ඇතිවූ සුනාමියෙන් ඉක්බිතිව ආපදා කළමනාකරණය වූ කලී රජයේ නව නිර්මිතයන් මෙන්ම මැදිහත්වීම්වලින්ද, රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන්හි හා පුජා පාදක සංවිධානයන්හි ක්‍රියාකාරකම් රාශියකින්ද යුක්තව ඉතා ඉහළ ප්‍රමුඛතාවයක් ලැබූ විෂයකි. මෙය වනාහි ශක්තිමත් ආපදා කළමනාකරණ ක්‍රමයක් ඇතිකිරීම සඳහා දේශපාලනික අවධානය, මූල්‍ය ආයෝජනය හා ක්‍රියාශීලිත්වය යොදාගැනීම පිණිස පරම්පරාවකටම වළඹෙන එක් අවස්ථාවකි. දැනට බහුලව පවත්නා සම්පත් භාවිතය තුළින් අනාගතය වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකාව ඥානාන්විත අයුරින් ආයෝජනය කළ යුතුව තිබේ. එහෙත් මෙකී සංවිධාන රාශිය මෙන්ම ඒවායින් සිදුකෙරෙන විවිධ ආකාරයේ මැදිහත්වීම් රාශිය තුළින්ම ඔවුන් විසින් ඉටුකරන ලද කාර්යභාරයේ හා වගකීම්වල විනිවිදභාවය, සුනාමියෙන් පීඩාවට පත් ජනතාව පිළිබඳව අවධානයක් යොමුකිරීම සම්බන්ධව පමණක් නොව, ඇතැම් මැදිහත්වීම්වල මූල්‍යමය හා ආයතනික තිරසාරවීම් පිළිබඳව ද නව අභියෝග නිර්මාණය වී ඇත. වඩාත් අවධානයක් යොමුවී ඇති, අනාගත සුනාමියකින් ඇතිවන ව්‍යසනයක් වැළැක්වීමට පමණක් නොව, තවත් බොහෝ දේ කිරීමට ඉතිරිව තිබේ. දකුණු පළාතේ සහ නැගෙනහිර පළාතේ සුනාමී බලපෑමට හසුවූ පවුල් 600 ක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනය (IPS) විසින් සිදුකරන ලද සමීක්ෂණයකට අනුව හෙළිවී තිබෙන්නේ එම පවුල්වලින් 50% පමණක් ඉවත්වීමට සුදුසු ආරක්‍ෂක ස්ථාන සොයාගෙන ඇති බවත් එහෙත් සුනාමියකදී ආරක්‍ෂක ස්ථාන කරා යාමේ පුහුණුවක් ලබා ඇත්තේ වයින් 6% ක පවුල් සංඛ්‍යාවක් බවත් අනාගත ආපදාවන් වෙනුවෙන් රක්‍ෂණ ආවරණ ලබාගෙන ඇත්තේ 4% ක පවුල් සංඛ්‍යාවක් බවත්ය.

ස්වාභාවික ආපදාවන් ශ්‍රී ලංකා ඉතිහාසයේ සිදුවෙමින් පවතින ලක්‍ෂණයක් වශයෙන්: 35000 කට වැඩි ගණනකගේ ජීවිත බිලියනිමින් හා දසලක්‍ෂයක පමණ ජනතාව අවතැන් කරමින් 2004 දෙසැම්බර් මස සිදුවූ සුනාමිය වූ කලී මතකයට නගා ගතහැකි කාලය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ සිදුවූ අහිංසා විපත්තිදායක බේදුවාවකයකි. කෙසේ නමුත් ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතැම් ප්‍රදේශ නිරන්තරව ගංවතුර හා නියඟයෙන් පීඩා විඳි තිබේ. 1989 හා 2003 වර්ෂයන්හිදී ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතිවූ ගංවතුරින් 560 දෙනෙකුගේ ජීවිත හානිවූ අතර 1978 නමාගිය කුණාටුවෙන් 740 දෙනෙකුගේ ජීවිත නැතිවිය. 1987, 1983 සහ 1982 දී යන එක් එක් වර්ෂ තුළදී මරණයට පත් සංඛ්‍යාව සැලකිය යුතු තරම් නොවූවද නියඟය හේතුකොට ගෙන දශලක්‍ෂ 2 බැගින් ජනතාව පීඩාවට පත්වූහ. මෙය ප්‍රමාණාත්මකව සුනාමියට වඩා අධික සංඛ්‍යාවකි. වසර 20 ක් තිස්සේ පවතින මිනිසා විසින් නිර්මාණය කරන ලද යුද්ධයේ ව්‍යසනය තවමත් සිදුවෙමින් පවතී. ගැටුම්කාරී තත්වය හේතුකොටගෙන 65,000 ට වඩා මිනිස් ජීවිත ගණනක් අහිමි වී ඇති අතර ජනගහනයෙන් 2% ක පමණ ප්‍රමාණයක් රට තුළ අවතැන්වී සිටිති. එමෙන්ම යුද්ධයේ ප්‍රතිඵලයන් හි තවත් පැත්තක් නම් දහස් ගණනක් ජනතාව විදේශ රටවල් කරා සංක්‍රමණය වී සිටීමය.

1. පෝල් ස්ටීල් හා මාලගි නයිට් පෝන් විසින් මෙහෙයවන ලදුව අමරත් රාජපක්‍ෂ, කාන්තා සේනානායක සහ කාන්තා විමුක්තිගේ යන අයවලුන් ඇතුළත් ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනයේ පර්යේෂණ කණ්ඩායමක් විසින් මෙම වාර්තාව සම්පාදනය කරන ලදී. එල්. සී. ලේකම්ගේ සහ ආචාර්ය එස්. එම්. එම්. ඉස්මායිල් යන අය දෛනු කටයුතු සඳහා සහාය වූහ. "Oxfam America" ආයතනයේ ව්‍යාපෘති කළමනාකාර හන්දිකා තෙට්ටිතන්ග් මහත්මියගෙන් ලැබුණු මාර්ගෝපදේශයන් මෙන්ම මේ පිළිබඳව "Oxfam" හි සේමන්ත වික්‍රමේන්, ජේරියන් මැන්ඩිස්, එස්. මෙරියාදාස් හා මොනික් ශ්‍රේණිගේගේ ලද අදහස්ද කෘතඥතාපුර්වකව සිහිකරමු. විශේෂ රජයේ ආයතනවලින් විශේෂයෙන්ම ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය වෙතින් සහ එහි අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් මේජර් ජනරාල් තෙට්ටිආරච්චි මහතා සහ හම්බන්තොට ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය, ගුවන් තොරොල්ලේ වන්දනාල් සහ පියසර ග්‍රහිතන් සහත් පීරිස් යන අයවලුන්ගෙන් ලද සහාය ස්තූති පුළුකව සිහිකරමු. කෙසේ නමුත් මෙම වාර්තාව ඔහුන් පිළිබිඹු වන්නේ මෙහි කතුවරයන්ගේ අදහස් පමණක් වන බවත් ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනයේ (IPS) හෝ "Oxfam" ආයතනයේ අදහස් කිසිදු අයුරකින් පිළිබිඹු නොවන බවත් සැලකුම් මැනවි.

ආපදා කළමනාකරණ කාර්යයෙහි නියුතු සැම වෙනුවෙන් වූ ප්‍රධාන නිර්දේශ

පීඩාවට පත් ජනතාවගේ හැටලු වෙනුවෙන් වූ ක්‍රමෝපාය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම:

ආපදාවන් ඇතිවන අවස්ථාවකදී ඒවා සමනය කර ගැනීමේ හා ඒවාට සුදානම් වීමේ ක්‍රම සහ විධි මෙරට ජනතාව සතුව පවතී. (උදා. ආරක්‍ෂිත ස්ථාන කරා යාම සහ අනතුරු ඇඟවීම). ආපදාවක් ඇතිවූ විගස ඒවාට පළමුවෙන් ප්‍රතිචාර දක්වන්නේ හෝ නොදක්වන්නේ ඔවුන්ය. සෙසු අය ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා හා වැදගත් කරුණු සොයා බැලිය යුත්තේය. (උදා. 2004 සුනාමියෙන් පසුව ලද බොහෝ ව්‍යාජ සංඥාවන්). ඔවුන්ට අවශ්‍යවන්නේ කුමක්ද යන්න සහ ඔවුන්ට අවශ්‍යවන්නේ කුමක් නිසාද යන්න ගැන සොයා බැලිය යුත්තේ ආපදාවක් සිදුවන අවස්ථාවේදී පළමුවෙන්ම ඊට මුහුණ දෙන්නේ ඔවුන් වන නිසාත්, ආපදා කළමනාකරණයේදී වැඩියෙන්ම ප්‍රතිලාභ ලැබිය යුතු තැනැත්තන් ඔවුන් වන නිසාත්ය. ඇතැම් නිපුණතා මෙන්ම මුදල්හදල් ද ඔවුන් සතුව නොපවතින හෙයින් රජයෙන් රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලින් හා පෞද්ගලික අංශයෙන් ඔවුන්ට සහාය සැලසිය යුතුය.

පහසුවෙන් පීඩාවට ගොදුරුවිය හැකි සහ සමාජයෙන් ඇත්වූ ජනතාව කෙරෙහි විශේෂ සැලකිල්ලක් යොමුවීම අවශ්‍ය බව:

ජනතාවගේ ඇතැම් කොටස් (උදා. කාන්තාවන්, ළමුන්, වැඩිහිටියන් හා ආබාධිතයින්) ආපදාවන්ට පහසුවෙන් ගොදුරුවන අතර ඔවුන් කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමුවිය යුතුය. කාන්තාවන් වනාහි බොහෝ සෙයින් අතිතකර බලපෑම්වලට ගොදුරුවන්නාවූ කොටසක් බැවින් හා ඇතැම් තැන්වල මෙය සිදුවන බවට ලකුණු ඇති බැවින්ද ඔවුන් පිළිබඳ තත්වය සලකා බැලීමේ අවශ්‍යතාවයක් පැහැනැහී තිබේ. පහසුවෙන් පීඩාවට පත්වන ජනතාව සම්බන්ධයෙන් එක් එක් ස්ථානයට සුවිශේෂ වූ විසඳුම් හඳුනාගැනීමේදී පවුල් ඒකක මට්ටමින් වූ සැලසුම් හා සහභාගිත්වය අවශ්‍ය සාධක වේ.

හුදු ප්‍රතිචාර දැක්වීම පමණක් නොව සමනය කිරීම හා වැළැක්වීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුකිරීම:

සමනය කිරීම හා වැළැක්වීම තුළින් ජීවිත බේරා ගතහැකි අතර පශ්චාත් ව්‍යසන ප්‍රතිචාරයන්ට වඩා බෙහෙවින් පිරිවැය පිරිමැසුම්දායක වේ. ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයන් ආපදාවන් වෙනුවෙන් කැපවූ ඒවා වීම අවශ්‍යය. නියම සම්බන්ධයෙන් වන කල්හි ඒ පිළිබඳව ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයන්ට වැඩි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම, නියමයට ඔරොත්තු දෙන හෝග සහ අහස් දියෙන් වහාකටයුතු කිරීම ඇතුළත්විය යුතුවේ. සුනාමියක් සම්බන්ධයෙන් ගන්නා ක්‍රියාමාර්ගවලට ඇතුළත් විය යුතු දේ නම් වෙරළබඩ සුනාම් බාධක, රළු සහ මෘදු ස්වභාවයේ ආරක්‍ෂණයන් සැලසීම අවශ්‍ය කෙරේ. බොහෝ නිවාරණ කටයුතුවලට පොදුවේ අයත් වන දේ නම් යටිතල පහසුකම් ස්ථානගත කිරීම, ඉඩම් භාවිතය පිළිබඳ තීරණ (විශේෂයෙන් ආපදාවන්ට ගොදුරුවිය හැකි ස්ථාන මගහරිමින්) නැවත යටිතල පහසුකම් හා ද්‍රව්‍ය සැලසුම් කිරීම (උදා: ගොඩනැගිලි පිළිබඳ රෙගුලාසි) නැවත පදිංචිකිරීම සඳහා විකල්ප ඉඩම් සපයා දීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රයත්න දැරීම අත්‍යවශ්‍ය වුවද, ලැබී ඇති වාර්තා අනුව ඒවා සාර්ථක හා අසාර්ථකභාවයෙන් සම්මිශ්‍රණය වූ ඒවාය. පීඩාවට පත් ප්‍රජා කොටස් නිවැරදි මෙහෙයවීමක් යටතේ සුදානම්ව සිටීමේ විධික්‍රම හඳුනාගැනීම ඉහළ සිට පහළ දක්වා වූ ප්‍රවේශයකට වඩා පිරිවැය සුක්ෂම වේ. අවසාන වශයෙන් ගත්කල සමනය කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් ද සුදානම්ව සිටීමේ පුහුණුවක් තුළින් යමකින් ඉක්බිතිව පැහැනැහින ප්‍රතිචාරයකට විසඳුම් සෙවීම ඒවා මුල් හේතුකාරකයට විසඳුමක් ලබාදීම නොවන හෙයිනි. මෙහි අනතුරුදායක පැත්ත නම් පහසු හා ප්‍රත්‍යක්‍ෂ බව පෙනුණ පමණින් සුදානම්ව සිටීම යන විෂය පිළිබඳව රජය හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වැඩි අවධානයක් යොමුකරනු විනා වඩාත් වැදගත් වන කරුණු වන සමනය කිරීම හා වලකාලීම පිළිබඳව අඩු අවධානයක් යොමු කිරීමය.

සුනාම් සම්බන්ධයෙන් පමණක් නොව බහුවිධ අනතුරු ප්‍රවේශයක් කෙරෙහිද යොමුවිය යුතු බව:

සුනාමියට වඩා අඩු බලපෑම් ඇතිකරන්නා වූ නියමයන් වැනි සිද්ධීන් වලින් නිරන්තරයෙන්ම පාහේ අහිවිශාල ජනතාවක් පීඩාවිදින නමුදු "සුනාම්" පිළිබඳව වැඩියෙන් අවධාරණය කිරීමේ නැඹුරුකමක් දක්නට තිබේ. සුනාම් සම්බන්ධයෙන් වැඩි අවධානයක් යොමුකිරීම වූ කලී අන්තිම සටනට විප්‍රභී ජනරාල් වැනි එකකි. එසේ නොව අකුණු

සැර වැනි අඩු වැදගත්කමකින් යුත් ආපදාවක් වුවද ඊට ඇතුළත් විය යුතුය. කිනම් යහපත් කාණ්ඩයක් වුවද අභියෝග පරයමින් ඉදිරියට යයි.

එකක් ඝෛෂ්ට ගැලැපේ යන න්‍යායෙන් බැහැරව ස්ථානීය වශයෙන් සුවිශේෂ වූ ප්‍රවේශයක් යොදාගැනීම:

විවිධ ගණයේ ආපදා එනම් හදිසියේ ඇතිවන නායයෑම් මෙන්ම, සෙමින් සිදුවන නියඟ ද මිනිසා විසින් නිර්මාණය කරන්නාවූ සහ ස්වාභාවිකව ඇතිවන්නාවූ අප්‍රමාණ විපත් තුළින් ඉදිරිපත්වන අභියෝගයන්ගෙන් විදුර්ගත වන්නේ ඒවා සඳහා ඉතා වෙනස් ආකාරයේ මැදිහත්වීම් සහ නිපුණතා අවශ්‍ය වන බවයි. විවිධ ගණයේ ආපදාවන් සම්බන්ධයෙන් "එකක් ඝෛෂ්ට ගැලැපේ" යන සිද්ධාන්තය යොදාගැනීම අනතුරුදායක වන්නේ ඒවා එම ස්ථානයන්ට හා ඒවායේ හේතුකාරකයන්ට සුවිශේෂ වූ ඒවා වීමයි.

අනෙකුත් රටවල අත්දැකීම්වලින් හා ශ්‍රී ලංකාවේ නව්‍යකරණයන් තුළින් ඉගෙනගැනීම:

කිනම් ආකාරයේ මැදිහත්වීම් ප්‍රමුඛ වන්නේද ඒවා ප්‍රශස්ත අයුරින් ක්‍රියාවට නගන්නේ කෙසේද යන්න හඳුනාගැනීමේදී වෙනත් රටවලින් එනම් බංග්ලාදේශය වැනි රටවලින් උගතයුතු දේ මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාව තුළින් ඉපිලී එන අත්දැකීම් රාශියෙන්ද උගත යුතුය. (උදා. පැරැලියේ ඉදිරි සුනාමි සංඥා ප්‍රජා මධ්‍යස්ථානය). අවසාන සැලසුම් කණුව කරා ප්‍රගාථිමෙහි ලා තාක්ෂණය කොතරම් දුරට සම්පූර්ණ වේද? ඇතැම් මැදිහත්වීම් පැහැදිලි නමුත් ප්‍රායෝගික දුෂ්කරතා ඒවායින් පැනනගී. (උදා: යාපනයට ආහාර සැපයීමේදී දැනට පවත්නා දුෂ්කරතා සහ මෙම ආහාර යාපනයේදී ගොඩබෑමේ දුෂ්කරතා).

ස්වාභාවික ආපදාවන් මෙන්ම මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් තුළින් උද්ගතවන ආපදාවන් සම්බන්ධයෙන් මනෝවිද්‍යාත්මක අවශ්‍යතා ප්‍රමුඛස්ථානයෙහි ලා සැලකිය යුතු බව:

බොහෝ දෙනා, විශේෂයෙන්ම, ප්‍රමුඛ සුනාමිය නිසා ඇතිවූ මානසික කම්පනය, ඔවුන් වෙතින් තවමත් දුරුවී නොමැති අතර ඔවුහු බියකර සිහින දකිති.

බොහෝ තැනැත්තන් සුනාමිය පිළිබඳ බොරු කථනා අසා තවමත් ගෙවල්වලින් පැන දුවති. දකුණු පළාතේ සහ නැගෙනහිර පළාතේ සුනාමියට ගොදුරු වූ පවුල් 600 ක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපත්ති අධ්‍යයන ආයතනය විසින් සිදුකරන ලද සමීක්ෂණයෙන් හෙළි වූ කරුණක් නම් සුනාමියට ගොදුරුවූ එකී ප්‍රදේශයන්හි පවුල්වලින් 10% ක් සුනාමිය හේතුකොටගෙන විශාදයෙන් පෙළෙන බවත් කිසියම් තැනැත්තෙකු විසින් තමන්ගේ ජීවිත නැතිකිරීමට උත්සාහ ගන්නා බවට නිරන්තර බියකින් ඔවුන් පසුවන බවත්ය. මෙම මානසික ආතතිය වූ කලී යුද්ධයෙන් පීඩාවිඳි ජනතාව සම්බන්ධයෙන්ද දැකිය හැකි විශේෂ ලක්ෂණයකි. අවිධිමත් උපදේශන වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මකව පවතින්නේ වී නමුදු, මෙකී සේවාවන් රජයේ සෞඛ්‍ය සේවා පද්ධතිය සමඟ ඒකාබද්ධ වූ දිගුකාලීන ප්‍රවේශයක් කරා පියවර තැබීම අවශ්‍යය.

සැලසුම්කරණයෙන් ඔබ්බට ගොස් එලදායී හා ඒකාබද්ධ අයුරින් ක්‍රියාවට නැංවීම:

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ අනෙකුත් ක්ෂේත්‍රයන්හි මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ පුළුල් සහභාගීත්වයකින් යුක්තව නිර්මාණය කරන ලද ගුණාත්මක බවින් උසස් සැලසුම් හා මාර්ග සිතියමක් ඇත. මෙම මාර්ග සිතියම වෙනස්වීම්වලට නැඟීගොස් දක්වන සුළු, අනුක්‍රමයෙන් විකසනය වීමට භාජනය වන ලේඛනයකි. කෙසේ වුවද, සංසන්දනාත්මකව ප්‍රතිලාභ අත්කරගන්නා වූ ක්ෂේත්‍රයන්හි කාර්යයන්හි නිරත නියෝජිත ආයතන සමඟ එක්ව මෙකී මාර්ග සිතියම ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස වැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතුව තිබේ.

මැදිහත්වීම් ප්‍රයෝජනවත්, මූල්‍යමය වශයෙන් හා ආයතනික වශයෙන් හිරසාර බව සහතික කිරීම:

මැදිහත්වීම් සම්බන්ධයෙන් ගත් කල එවැනි බොහෝ කණ්ඩායම් කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමුවන තාක් කල් පමණක් නොව, ඉන්පසුවද ක්‍රියාත්මකවීම ඉතා වැදගත් වේ. පිලිපීනයේ හා බංග්ලාදේශය වැනි රටවල ආපදා කළමනාකරණය සාර්ථකවීමේ ලක්ෂණයක් වශයෙන් එය දැකිය හැකි වන අතර එයින් ශ්‍රී ලංකාවට යමක් උගත හැකිය. ඇතැම්තැන්හිදී නැගෙන මැසිවිල්ලක් නම් විවිධ කණ්ඩායම් තුළින් තමන්ට විවිධ

ගණයේ පුහුණුවීම් රාශියක් ලැබෙන බවත් ඒවාට වියදම් කරන මුදල් වෙනත් කාර්යයන් සඳහා ඵලදායී ලෙස භාවිතා කළ හැකිව තිබෙන බවත්ය. ඒ ඒ දිස්ත්‍රික්කයන් හි ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානයන්හි කටයුතු හමුදාව වෙතින් තමන් අතට ලබාගෙන පීඩාවට පත් ජනතාව, ප්‍රාදේශීය ආයතන (උදා: ප්‍රාදේශීය සභා සහ පළාත් පාලන ආයතන) සමග සමීපව කටයුතු කිරීම අවශ්‍ය වේ.

රජය වෙනුවෙන් ප්‍රධාන නිර්දේශය

ආපදා සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රමුඛත්ව කාර්යභාරය පැහැදිලි හා වගකීම්වලින් යුක්තවූ එකක් වීම:

ආපදාවන් හා බැඳුණු ආයතන රාශියක් රජයට තිබේ. මේවාට ඇතුළත්වන ආයතන නම් ආපදා සහන සේවා අමාත්‍යාංශය සමග ඒකාබද්ධව 1996 වර්ෂයේදී පිහිටුවන ලද ජාතික ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය, මෑතදී ආපදා කළමනාකරණ හා මානව හිමිකම් අධ්‍යයනය සමග ඒකාබද්ධව නව ආපදා කළමනාකරණ පනත යටතේ 2005 දී පිහිටුවන ලද ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානයද වේ. තවද ජාතිය ගොඩනැගීමේ හා සංවර්ධනය කිරීමේ අමාත්‍යාංශය නමින්ද සමාජ සේවා සහ සමාජ සුභසාධන අමාත්‍යාංශය නමින්ද ආයතන දෙකක් වේ. නැවත ඉදිකිරීම් හා සංවර්ධනය පිළිබඳ එජන්සිය (RADA) දිගුකාලීන නැවත ඉදිකිරීම්වල නිරතව සිටින අතර අත්‍යවශ්‍ය සේවා කොමසාරිස් ජනරාල් වියලි සලාක සහනාධාර බෙදීම සම්බන්ධයෙන් වගකීම් භාරය දරයි. මෙකී ආයතනික ව්‍යුහයේ විකසනය තුළින් පැහැදිලිවන්නේ ආපදා කළමනාකරණ වෙනුවෙන් විශාල ප්‍රමුඛතාවයක් දී ඇති බවයි. ඉහත කී ලක්ෂණයන් ආපදා කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් සුභවාදී තත්වයක් පෙන්නුම්කරන්නේ නව ආපදා කළමනාකරණ පනත හා මෙම විෂයෙහි නියැලී කටයුතු කරන නියෝජිත ආයතන විසින් ස්වාභාවික ආපදාවන්ට මෙන්ම මිනිසා විසින් ඇතිකරනු ලබන ආපදාවන්ට එක හා සමාන වැදගත්කමක් දෙන හෙයිනි. කෙසේ වුවද ගණනින් වැඩිවන විවිධ ආයතනයන්හි කාර්යභාරයන් හා වගකීම්භාරයන් වඩාත් විනිවිද භාවයෙන් යුක්තවීම අවශ්‍යය.

ආපදා කළමනාකරණ අමාත්‍යාංශය ආපදා සමනය කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කළයුතු බව:

ආපදාවන් සමනය කිරීමේ හා වැළැක්වීමේ ක්‍රියාමාර්ග පශ්චාත් ආපදා ප්‍රතිචාරයන්ට වඩා පිරිවැය පිරිමැසුම්දායක වේ. අමාත්‍යාංශය විසින් ආපදාවන්හි බලපෑම ලිහිල්කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. අමාත්‍යාංශය යටතට ගැනෙන බොහෝ එජන්සි ආයතන එනම් කාලගුණ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව සහ අනතුරු ඇඟවීමේ මධ්‍යස්ථානය වැනි ආයතන සුදානම්ව සිටීම පිළිබඳව වැඩි අවධානයක් යොමු කරන අතර ආපදාවන්හි බලපෑම ලිහිල් කිරීමේ ක්‍රියා මාර්ග (උදා: ඉඩම් භාවිතය සැලසුම් කිරීම, ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම පිළිබඳ රෙගුලාසි) වෙනත් අමාත්‍යාංශ යටතට පත්ව තිබීම අභියෝගාත්මක කරුණක් බවට පත්ව තිබේ. මෙම ගැටලුව තේරුම්ගත් ස්වාභාවික විපත් සම්බන්ධයෙන් වූ පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කාරක සභාව විසින්

- (i) පවත්නා කේත හා මාර්ගෝපදේශ සමාලෝචනය කිරීමට සහ නව කේත හා මාර්ගෝපදේශ ඇති කිරීම,
- (ii) ඒවා නීත්‍යානුකූල අන්දමින් ඇතිකිරීමට හා අනිවාර්ය කිරීමට
- (iii) අනුකූලතාවය සහතික කිරීම

යන කරුණු උදෙසා ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානයේ අංශයක් ලෙස "ගොඩනැගීම් තාක්ෂණ ඒකකයක්" පිහිටුවීමට තීරණය කරන ලදී. එකී කාර්යය බොහෝ සෙයින් දුෂ්කර වියනැති බැවින් ආපදාවන්හි බලපෑම ලිහිල් කිරීමෙහි හා වැළැක්වීමෙහිලා විශේෂ අවධානයක් යොමුකළ යුතුය.

ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය හා ජාතික ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය ඒකාබද්ධ කිරීම:

ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය සහ ජාතික ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය යනුවෙන් සමාන ආකාරයේ නම් යොදා තිබෙන මෙම ආයතන දෙකෙහි කාර්යභාරය පිළිබඳව ඒවායේ සේවයේ නිරත නිලධාරීන් ද ඇතුළු සියලු පාර්ශවකරුවන් තුළ ව්‍යාකූලතාවයක් පැනනැගී තිබේ. "සුදානම්ව සිටීම" සහ ප්‍රතිචාර සම්බන්ධීකරණ

කටයුතුවල නිරත ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය (DMC) සහ පශ්චාත් ආපදා සහන පිළිබඳව කටයුතු කරන ජාතික කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානයේ කටයුතු (DMC) සම්බන්ධයෙන් ගත් කල ඒවායේ අවිධිමත් ශ්‍රම විභජනයක් දැකිය හැකි අතර තවමත් සැලකිය යුතු උපරිපතන (Overlap) ස්වභාවයක් දක්නට තිබෙනු පමණක් නොව, ඒවායේ කමිදු ඉතා ව්‍යාකූලය. ප්‍රධාන වශයෙන් ආපදාවක් සිදුවූ විටෙක පැහැදිලි බව හා වගකිවයුතු බව ප්‍රධාන කරුණු වන හෙයින් ඉහත කී තත්වයන් තුළත් පිවිත්වලට නානි සිදුවිය හැකිය. එබැවින් මෙම ආයතන දෙක එක් අමාත්‍යාංශයක් තුළ මැනවින් එක්කළ හැකිය. ආපදා පිළිබඳ පාර්ලිමේන්තු තේරීම් කාරක සභාව 2005 වර්ෂයේදී මෙසේ නිර්දේශ කළේය. "දැනට පවත්නා ජාතික ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය (NDMC), නෛතික බලය සහිතව යෝජිත "ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය පිහිටුවීම පිණිස ප්‍රතිව්‍යුහගත කළ යුතුය." එහෙත් මෙය සිදුවූණේ නැත. දැනට සිදු කල යුතු වැදගත් දෙයක් නම් මෙකී ආයතන දෙක එකක් බවට පරිවර්තනය කිරීමය.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන යොදා ගැනීම, ඒවා සමග සම්බන්ධීකරණයවීම සහ පහළ සිට ඉහළට වූ පුජා ප්‍රවේශයක් උදෙසා පහසුකම් සැලසීමේදී මීට වඩා ශක්තිමත් කාර්යභාරයක් රජය විසින් ඉටුකිරීමට ඇති බව;

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ පුජා පාදක සංවිධාන සම්බන්ධයෙන් සලකා බලන කල ඒවාට මාර්ග සිතියම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සහාය විය හැකිය. එහෙත් මෙකී කේවල යෙදවුම් (Individual Inputs) සම්බන්ධීකරණය හා ඒකාබද්ධ කිරීමෙහි ලා රජය විසින් ඉතා පුළුල් ක්‍රමෝපායීය කාර්යභාරයක් ඉටුකළ යුතුව තිබේ. ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානය විසින් ක්‍රියාත්මක කරන පුහුණුවීම් කටයුතු සහ අනෙකුත් මැදිහත්වීම්වල අවිධිමත්භාවය අඩුවිය යුතු අතර, පාර්ශවකරුවන් සම්බන්ධ කරගනිමින් ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින යෝධ, පියවර පිළිබඳව මෙන්ම ඉදිරාම ඉටුකළ යුතු කාර්යභාරයන් හා වගකීම් ඇතුළත් දත්ත පදනමක් ඇතිකිරීම හා ප්‍රගතිය අන්වේෂණය කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කළ යුතුවේ. මාර්ග සිතියමක් නිර්මාණය කිරීමෙන් ඉක්බිතිව ප්‍රමාණවත් නොවූ පාර්ශවකරුවන් සංඛ්‍යාවක් සහභාගිකර ගනිමින් සහයෝගයෙන් යුතුව එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජය පියවර ගෙන තිබේ. එබැවින් මේ සම්බන්ධයෙන් ගත් කල රජය, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන අතර හා අනෙකුත් එවැනි ආයතන සමග වඩාත් ක්‍රමානුකූල හා විධිමත් "සන්නිවේදනයක්" හා සංවාදයක අවශ්‍යතාව පැහැනැගී තිබේ.

අවසාන අනතුරු ඇඟවීමේ බොත්තම කඳු කිරීමේ වගකීම රජය සතුවන නමුත්, අනතුරු ඇඟවීම ප්‍රචාරය කිරීමේදී හා අවසන් සැහසුමට ළඟාවීමේදී අනෙකුත් ආයතන සමග කටයුතු කළයුතු වීම;

අනතුරු පිළිබඳව දැනුම් දීම රජයේ වගකීමයි. (උදා: සුනාමියක් සම්බන්ධයෙන් නම් කාලගුණ විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව) අනතුරු ඇඟවීම් සම්බන්ධයෙන් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා අනෙකුත් එවැනි ආයතන රජය වෙනුවට ආදේශක විය නොහැක. කෙසේ නමුදු අනතුරු ඇඟවීම් නිවේදනය කිරීම සහ අවසන් සැහසුමට ළඟාවීමේ කාර්යය සඳහා රජයට බොහෝ නව පන්තියේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, පුජාපාදක සංවිධාන හා පෞද්ගලික අංශයේ පියවර සමග මුසුවී කටයුතු කළ හැකිය.

මධ්‍යම රජයේ සහායෙන් පළාත් පාලන ආයතන විසින් වඩාත් විශාල කාර්යභාරයක් කරනු ලැබිය හැකි බව;

ආපදාවන්ට ගොදුරුවන රත්නපුර වැනි ප්‍රදේශයන්හි සුනාමියටත් කලින් දිස්ත්‍රික් කළමනාකරණ කමිටු තිබුණු අතර, නිරතුරුවම ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථාන හා ජාතික ආපදා කළමනාකරණ මධ්‍යස්ථානයන්හි හිලුධාරීන් විසින් දැනුදු ඒවාට සහාය දෙනු ලබයි. මේවාට පහළ මට්ටමින් ග්‍රාමනිලධාරීන් විසින් මෙහෙයවනු ලබන ප්‍රාදේශීය ආපදා කළමනාකරණ කමිටු හා ග්‍රාමීය ආපදා කළමනාකරණ කමිටු තිබේ. ඇතැම් තත්වයන්හිදී, ආපදාවන්ට සුදානම්ව සිටීමේ හා ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ සැලසුම් සම්පාදනය කිරීම සිදුකර තිබෙන්නේ හෝ ඒවා යාවත්කාලීන කෙරෙන්නේ දිස්ත්‍රික්, ප්‍රාදේශීය හා ග්‍රාමීය මට්ටමින්ය. පසුගිය සුනාමියෙන් ඉක්බිතිව පැහැදිලි වූ කරුණක් වූයේ ප්‍රාදේශීය අවශ්‍යතාවන් පිළිබඳ වඩාත් අවබෝධයක් ඇත්තේ ආපදාවන්හි බලපෑම අන්වේෂණය කළ හැක්කේත් පළාත් පාලන ආයතන විසින් බවයි. එහෙත් ඒවාට පැහැදිලි ප්‍රතිපත්ති, මූල්‍යාධාර හා මානව සම්පත් ලැබිය යුතුවේ. ආපදා කළමනාකරණ කටයුතු පළාත් පාලන ආයතනයක කරන්නේ කෙසේදැයි යන්න (උදා: සමාජසේවා නිලධාරීන් හරහා) අවධානයට යොමුවී ඇති කරුණකි.

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා පෞද්ගලික අංශයට කෙරෙන නිර්දේශ

රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා පුජාපාදක සංවිධාන අත්‍යවශ්‍ය වේ. එහෙත් මාර්ග සිතියම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී එකිනෙකා සමග මෙන්ම රජය සමග එක්වී මීට වඩා සම්පව කටයුතු කළ හැකිය:

ආපදා සමනය (උදා: නියඟයේ බලපෑම් අඩුකිරීම), ආපදාවන්ට එරෙහිව සුදානම්ව සිටීම. (උදා:කල්තබා අහඟුරු ඇඟවීම) සහ ආපදාවන්ට ප්‍රතිචාර දැක්වීම මෙන්ම ආපදාවන්ගෙන් ඉක්බිතිව ප්‍රකෘති තත්වයට පැමිණීම (උදා: සහන) වැනි ආපදා කළමනාකරණ කටයුතු කෙරෙහි සිවිල් ජනතාව විසින් දක්වන කටයුතු කෙරෙහි සිවිල් ජනතාව විසින් දක්වන අවධානය විශාල ලෙස වැඩිවී ඇත. එක් එක් පවුල් ඒකකවලට මෙන්ම රජයට ද අවැසි හිඳුණාකාරවත් හා මූල්‍ය පහසුකම් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා පුජාපාදක සංවිධාන විසින් සම්පාදනය කරනු ලැබිය හැකිය. එහෙත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා පුජාපාදක සංවිධාන එකිනෙකා සමග එක්වී සහ රජය සමග ද සම්පතාවයෙන් යුක්තව කටයුතු කිරීම අවශ්‍යය. එමෙන්ම ඔවුන් විසින් ආපදා කළමනාකරණ මැදිහත්වීම් හා ආපදා කළමනාකරණය වෙනුවෙන් ගොඩනැගී ඇති කණ්ඩායම් ප්‍රයෝජනවත් සහ තිරසාර ඒවා බව සහතික කළ යුතුය. අනෙක් අතට, ඇතැම් ගම්වල රජයේ හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල කටයුතු ද්විත්වකරණය වී තිබේ. වාද්දවේ පිහිටි තල්පිටිය නමැති ගමේ ජනතාව පළමුවෙන් රතුකුරුස සංවිධානය විසින් පුහුණුකරනු ලැබූ අතර, දෙවනුව හමුදාවෙන්ද අන්තිමට සර්වෝදය මහින්ද පුහුණුව ලබාදෙන ලද අතර වෙනත් තැන්වල ජනතාවට කිසිදු පුහුණුවක් ලබා දී නැත. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සම්බන්ධයෙන් ගත්කල සිවිල් අරගලයක් පවතින මෙවැනි වාතාවරණයක් තුළ විශේෂිත දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දීමට සිදුවී ඇති හෙයින් නිතර වෙනස්වන මෙම ආරක්‍ෂක තත්වය තුළ රජය සමග සම්ප සංවාදයක් පැවැත්විය යුතුවේ.

ආපදා කළමනාකරණයේදී පෞද්ගලික අංශය සතු කාර්යභාරය : රක්‍ෂණ, විදුලි සංදේශ, මාධ්‍ය, හා බැංකු යන සේවාවන් රජය විසින් ඊට ඇතුළත් කළ යුතු බව:

ආපදා සමනය කිරීම (රක්‍ෂණය) ආපදාවන්ට එරෙහිව සුදානම්ව සිටීම (විදුලි සංදේශ, මාධ්‍ය) හා ආපදාවන්ට ප්‍රතිචාර දැක්වීම හා ඒවායින් ඉක්බිතිව ප්‍රකෘතිමත් වීම (බැංකු, රක්‍ෂණ) සම්බන්ධයෙන් පෞද්ගලික අංශය මගින් ප්‍රධාන කාර්යභාරයක් ඉටුකරනු ලැබිය හැකිය. එහෙත් පෞද්ගලික අංශය විසින් දැරියතාවයේ පහළටම ළඟාවී ඇති ජනතාවට කෙළින්ම පහසුකම් නොසපයා රාජ්‍ය අංශයේ ක්‍රියාමාර්ගවක් (උදා: අරමුණු මොනවාද යන්න විනිවිද දැකිය හැකි) තුළින් කටයුතු කළ යුතුවේ.

පෞද්ගලික අංශයේ, රජයේ හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල සහයෝගය සුක්‍ෂම රක්‍ෂණය පිණිස අවශ්‍ය බව:

ශ්‍රී ලංකාවේ රක්‍ෂණ ආවරණ ලබාගත් තැනැත්තන්ගේ සංඛ්‍යාව ඉතා පහළ මට්ටමක පවතී. 2004 සුනාමියෙන් 36,000 පමණ පීඩිත විනාශ වුවද ඉන් රක්‍ෂණ හිමිකම් ඉල්ලීම් ඉදිරිපත්කොට තිබුණේ 1000 ක් පමණ පුද්ගලයින් වෙනුවෙන් පමණි. සුක්ෂම රක්‍ෂණ සුක්ෂම ණය යෝජනා ක්‍රමයක් මත RADA ආයතනය සමග රක්‍ෂණ කර්මාන්තය කටයුතු කරන අතර සුනාමි හිටපු ඉදිකිරීමේ කටයුතුවලට මූල්‍ය සම්පාදනය කරන තනතුරුවලින් අඩු ආදායම් ලබන නිවැසියන් වෙනුවෙන් රක්‍ෂණ වාරික ගෙවයි. ලේඛන කටයුතු සරල බවට පැමිණවීම මෙන්ම අවදානම් අඩුකිරීම පිළිබඳව දැනුවත්භාවය ඉහළ නැංවිය යුතුය. එහෙත් සුක්ෂම රක්‍ෂණය දැනුදු ක්‍රියාත්මක වන්නේ ඒකාබද්ධ සමාජයීය වගකීමක් ලෙසින් මිස ලාභමය පදනමක් නොවේ. ඇත්ත වශයෙන්ම දැන් පවතින අභියෝගය නම් සුක්ෂම රක්‍ෂණය වඩාත් ලාභදායී ලෙස කරන්නේ කෙසේද යන ගැටලුවයි.